

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački
Uvod i homilija
U EUHARISTIJSKOME SLAVLJU
PETKA TREĆEGA KORIZMENOG TJEDNA
(redoviti korizmeni susret hrvatskih branitelja)
Zagrebačka prvostolnica, 24. ožujka 2017. u 18.00 sati

Uvod u pobožnost Križnoga puta:

Draga braćo i sestre, dragi hrvatski branitelji i članovi obitelji branitelja, u ovome redovitom korizmenom susretu vidimo kako se svi naši putovi susretnu u jednome putu – Isusovom križnom putu. Tu postajemo jedno, tu se bolje razumijemo, tu jasnije vidimo smisao svojih života i trpljenja, tu svaki čovjek postaje ponizniji i zahvalniji.

Prolazit ćemo od jedne do druge postaje i duhovno se povezati sa svima u kojima Krist trpi osudu, nasilje, progonstvo, hladnoću srca i neosjetljivost, neprihvaćenost i poniženje.

Posebnu ćemo pozornost usmjeriti na riječi blaženoga Alojzija Stepinca, u čiji život i svetost stane sva naša suvremena povijest. On je na postajama svoga križnoga puta susretao Božju utjehu i novu snagu Duha Svetoga. Molimo ga da ga i mi susretnemo, dok nam pokazuje put Ljubavi koju niti smrt ne zaustavlja, nego otvara radost Uskrsnuća.

Puno je nakana na koje molimo, koje vidimo kao potrebu domovine. Ona nije neki nejasan pojam nego darovani ljudi, prostor, vrijeme i odluke, zalaganja i traženje dobra. Molimo i za potrebe pojedinaca, osobito branitelja, misleći osobito na zatočene, na progonjene, a pred očima su nam hrvatski branitelji iz Bosne i Hercegovine koji se nalaze u kušnjama i nose teret nacije. Molitva iz ove prvostolnice nikada nije bila bez ploda.

Molimo za plodove Druge sinode naše nadbiskupije koja je u tijeku. Sveti papa Ivan Pavao II. rekao je za blaženoga Alojzija da on „svojemu narodu pruža svojevrsni kompas da bi se znao orijentirati.“ (Ivan Pavao II. u homiliji na misi beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca, 3. listopada 1998.) 'Kompas' (*cum+passus*) doslovno znači – *zajednički korak, ići ukorak*. To je i značenje riječi 'sinoda' (*syn+odos*) kao zajedničkoga hoda.

Ako naučimo ići ukorak s Isusom na Križnome putu, ako naučimo zajednički hodati kao Crkva koja živi od Duha Svetoga koji uskrisuje na novi život, i domovina će biti u svjetlu nove nade.

Braćo i sestre, slijedeći pojedine postaje, najprije ćemo čuti Božju riječ, zatim riječ blaženoga Alojzija te uputiti molitvu Gospodinu.

U tome zajedničkom hodu ponesimo pred Gospodina svoje nakane, posebno misleći na naše bližnje koji se nalaze u tuzi, kušnjama i malodušnosti; povedimo sa sobom naše mlade i djecu, uvijek u pouzdanju. Pred svakim teškim trenutkom u srcu ponovimo: *U tebe se, Gospodine, uzdam!*

Uvod u euharistijsko slavlje:

Križni put za nas vjernike dobiva smisao upravo u ovome slavlju. Kao što se povijest spasenja čita u svjetlu dolaska Isusa Krista, u ispunjenju proroštva, u njegovoj žrtvi za naše spasenja, tako i svoje živote čitamo u svjetlu uskrsnuća i Božje prisutnosti, čitamo zajedno s Isusom živim među nama i u nama.

Od postaje do postaje susreli smo tamu grijeha i blizinu Božjega dara; spominjali se životnoga hoda nas osobno, ali i naše domovine; uz Božju riječ slušali smo riječi blaženoga Alojzija i bili ohrabreni i zahvalni za dobra koje je Bog učinio po ljudima koji su vršili njegovu volju.

I sada, utješeni i obradovani u vjeri, priznajmo svoje grijehе Bogu koji po proroku govori da će nas iscijeliti; da će nas od svega srca ljubiti, da će svome narodu biti kao rosa (usp. *Hoš 14, 5-6*). Molimo i za svoj narod i domovinu, pazeći na želju i opomenu koju izriče psalam: *O, kad bi me narod moj slušao; kad bi putovima mojim hodio* (usp. *Ps 81, 14*). Saberimo se i iskreno se pokajmo.

Homilija

Liturgijska čitanja: *Hoš 14, 2-10;*
Ps 81, 7-11; Mk 12, 28b-34

1. Ako se nešto treba priznati Isusovim sugovornicima, onda je to domišljatost u postavljanju pitanja. Ona nisu bila jednostavna, ali su Isusovi odgovori na njih dragocjeni i u biti jednostavni, baš kakva istina i jest. Ono što je smišljala zbiljska želja za spoznajom ili pak pokušaj da se Isusa dovede do zida, iza sebe je ostavilo bogatstvo Božje mudrosti.

Čuli smo što pismoznanci i učitelji Zakona žele čuti od Isusa: koja je zapovijed najveća, koja je prva od više stotina njih, točnije: bilo ih je 613. To nije slučajan broj. Dobije se zbrajanjem broja dana u godini, njih 365, i broja koji se smatrao brojem dijelova ljudskoga tijela – 248. Što je to značilo? Da je trebalo zapovijedi i propise poštovati svakoga dana godine cijelim sobom. Lijepa je to slika, ali – ako se taj zahtjev želi provesti u stvarnost – on je teško ostvariv. Zato se tražilo bitno, središte koje sve drži i svime ravna.

2. Neposredno prije pitanja koje smo čuli u Evanđelju, Isus je raspravljao sa saducejima o vjeri u uskrsnuće mrtvih (usp. *Mk 12, 23-27*). Poznavatelju Pisma koji je slušao tu raspravu svidio se Isusov odgovor. Očito je vidio njegovu mudrost te je htio iskoristiti njegovu blizinu za pitanje koje je njega mučilo. Pred velikim brojem propisa, među kojima se nije nazirala stupnjevitost, vjernik koji ih je htio obdržavati, ostao je zbunjen.

Neki su govorili da sve odredbe imaju jednaku vrijednost, jer sve dolaze od Boga; nije na čovjeku da uvodi razlikovanje u Božje stvari. Neki su pak tumačili da ipak postoji razlika i da su pojedini propisi važniji od ostalih, te i obvezuju više i snažnije. Zato je taj učeni čovjek želio znati što misli Isus.

I danas – kada se sve pokušava sažeti, skratiti, ubrzati – čujemo pitanja o tome što je u nekoj religiji najvažnije. Jedni će reći da je u kršćanstvu važno biti kršten; drugi će naglasiti da je važno nedjeljom ići u crkvu; treći da je najvažnije voljeti svoje bližnje i boriti se za pravedniji svijet. Jedni će zahtijevati izvanjsko svjedočanstvo, drugi duhovnost i nutarnji stav.

3. Zanimljivo je da Isus, odgovarajući na pitanje koja je zapovijed prva ne navodi niti jednu zapovijed, nego navodi molitvu. Isus odgovara navodeći riječi Svetoga pisma, najprije iz *Knjige Ponovljenoga zakona* o ljubavi prema Bogu svim srcem, dušom, umom i snagom (usp. *Pnz 6, 4-5*). Taj je odgovor bio učinkovit, jer su te riječi židovskim vjernicima bile iznimno poznate; ponavljali su ih u svojim molitvama, kao i danas, triput na dan. Tomu dodaje i rečenicu iz *Knjige Levitskoga zakona* o ljubavi prema bližnjemu (usp. *Lev 19, 18*). Kratak je to i dubok odgovor, sažetak svega što je Isus naučavao o Bogu i o životu (usp. *Mt 7, 12*). Isus navodi ono što je srce Zapovijedi, što je njihov smisao.

Pismoznanc se složio s izrečenim: da je ljubav prema bližnjemu važnija od svega, važnija od žrtava i molitava. Ta je ljubav najveća pobožnost. Zapovijed ljubavi važnija je i od prinosa u Hramu. Ta tvrdnja nije nova. Može ju se naći u spisima starozavjetnih proroka (usp. *Hoš 6, 6; Ps 40, 6-8*), a Isus ju potvrđuje rekavši: *Nisi daleko od kraljevstva Božjega!*, jer se u tome kraljevstvu spajaju te dvije ljubavi, jer se s Bogom ne može živjeti zajedništvo u sebičnosti i jer se k Bogu ne dolazi bez darivanja bližnjima.

Braćo i sestre, i mi koristimo neko nazivlje i izraze koji mogu zanemariti srce. Tako govorimo o 'zapovijedanim blagdanima', ne razmišljajući da se blagdan ne može zapovjediti, da je blagdan radost, pitanje srca.

Jednako se tako čuje pitanje: Vrijedi li mi misa, ako malo zakasnim? Kako odgovoriti, a zanemariti srce? Vrijedi, vrijedi ako voliš Boga, ako je to središnji dio života, ako ti je stalo... Tada se pitanje okreće: Koliko vrijedimo mi, ako ne volimo?

4. Može netko prigovoriti da Isus ne kaže ništa novo, budući da navodi Stari zavjet. No, ako se gleda dublje, vidi se da je novost u stavljanje na istu razinu dviju ljubavi: prema Bogu i bližnjemu. Tu leži smisao *religije*. 'Re-ligija' doslovno znači 'povezanost'. Religija stvara zajedništvo, ujedinjuje. I to je pitanje nama: Koliko poznajemo jedni druge u svojoj pobožnosti, u svojoj vjerničkoj i društvenoj zajednici? Je li mi stalo do njih? I tu leži Isusova novost.

Čuli smo da njegov odgovor ima malu zadržku, jer pismoznancu kaže: „Nisi daleko“; blizu si, ali treba učiniti još jedan korak. Ljubiti bližnjega kao sebe u Isusu dobiva novost po njegovoj rečenici: *Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio (Iv 15, 12-13)*

Kršćanski je kriterij ljubiti bližnjega kao što je Isus ljubio nas. Isus je kriterij. U tome je radost: u Božjoj ljubavi prema nama. Objavljuje nam da Bog čini nešto odlučujuće za nas. Ne trebamo živjeti u tjeskobi hoćemo li uspjeti povezati svoj život: nedostatan, grješan, krhak, s Bogom. Križni put, korizmeno vrijeme, pred nas stavljaju istinu naše vjere da je Bog po Isusu povezo naše živote beskonačnom ljubavlju. Ona ne prestaje, ona je neiscrpna i traje i nakon smrti.

5. Nekako je lako ovo Evanđelje slušati, razmatrati, osjećati s vama, hrvatski branitelji. Tu, među vama vjernicima, tako je prirodan govor o ljubavi prema Bogu i bližnjima. Dragocjenost je to na koju se trajno vraćamo i uvijek nas iznova zadivljuje. Vjerujem da se i sami iznenadite, kada pogledate što ste prošli i čime bili nošeni.

Dok dijelimo zajedništvo, ne smijemo zaboraviti, osobito ne zanemariti istinu da je vaš život ne samo govor nama nego i vama samima.

Prošle su godine, ali čudo ljubavi u Domovinskome ratu ostaje. Dok vas susrećem, promatram, naročito ranjene, a nasmijane; u trpljenjima, a mirne; s godinama na tijelu, a oduševljene, razumljivija je brojka onih 613 zapovijedi. Svakoga dana, cjelinom svoga tijela i duha – to je pred nama u hrvatskim braniteljima. To je uvijek novo nadahnuće. U njemu postoji i kušnja koja pred sadašnjim prilikama pita: Koliko je vrijedilo; je li vrijedilo? A mjera – govori nam Isus – nije izvan vas, nije izvan nas. Vrijedilo je onoliko koliko je srca u nečemu, a u vama braniteljima bilo je cijelo srce i um i snaga. I ta se ljubav prelijeva na sve nas.

U Matejevju Evanđelju Isus kaže da o tome ovisi, da na tome *visi* sav zakon i proroci; visi na jednome nosaču – na ljubavi. Ako se on makne, sve pada. Ali s njome,

ako ljubav drži, ako je i sve drugo palo, ako je iskrivljeno, ako nam se čini uzaludnim, sve ponovno može započeti. Istinska ljubav podiže, iznenađuje; nikada nije dosadna i – gradi cjelovitost. Jer, ako se želi vidjeti cjelovitost Hrvatske, cjelovitost ljubavi prema njoj, nema drugoga mjesta gdje ju se može naći osim srca branitelja, i uvijek ju treba potražiti među braniteljima.

6. A vas, braćo i sestre, hrvatski branitelji, molim da mi ne zamjerite što imam potrebu potaknuti vas da hrvatsku povijest ne prepustite zaboravu. Ta dionica naše povijesti je ključna. Kada nešto u vremenu bude odmaknuto, tada povjesničari trebaju rekonstruirati, povezati često nedostatne podatke, isključiti prijekove, razvrstati izvore. Zato povijest puno puta pišu oni koji mogu manipulirati dokumentima, ali stvarnu povijest pišu živi, pišu svjedoci istine. Zato bih želio da i danas vidite svoju važnu ulogu u onome u čemu vas nitko ne može zamijeniti.

Naime, prigodno će vam se s raznih strana, iz raznih interesa reći da ste vrijedni ili važni. Drugi će vas pak prozivati i zanemariti. Ja vas se usuđujem potaknuti da ne bude niti jednoga i niti jedne među vama koji za sobom nije ostavio zabilježeno svjedočanstvo, opisane doživljaje, iskustva, proživljenu muku i radost, prijetnje i stradanja. Vi ste živa povijest ključnih trenutaka za Hrvatsku.

Doduše, u nekim će spisima ostati zapisani vaši 'ratni putovi'; napraviti će se poneka emisija i čuti nečije izjave, ali ako nema srca, ako nema vas, vaših pogleda, ranjenih tijela, vaših suza i nada, ratni putovi u spisima ostaju beživotni.

7. Prošlo je više od četvrt stoljeća od presudnih događaja za našu domovinu. Djeca koja nešto o tome pamte sada imaju tridesetak godina. Naraštaji koji dolaze – odakle će crpiti istinu? Iz svjedočanstava onih koji nikada Hrvatsku nisu voljeli, ali su imali dovoljno novaca i utjecaja da svoju mržnju i otrov neistine ukoriče, stave u filmske zapise, u književna djela i izvješća? Hoće li mladi istinu moći iščitati iz filmova, iz udžbenika, iz spomenika koje ostavljamo?

Osjećamo da ono što je ostalo u javnosti ne govori dovoljno jasno i istinito; i, ako nema ljubavi, glasa očeva i majki, djedova i baka, koji će djecu upućivati, pokazivati im, učiti ih, ostatak će na vjetrometini nejasnoća, zbunjenosti, neistine kakvoj su bili prepušteni naši naraštaji nakon Drugoga svjetskog rata.

I zato sada, kada se grade ceste, nailazimo na mjesta s pokopanim, štoviše odbačenim hrvatskim žrtvama, o kojima se nije smjelo govoriti, o kojima se šaptalo, jer je nad njima posijan strah. Kada se prolazi šumama, niz padine za koje se slutilo da prekrivaju posljednje muke ubijenih; iz jama koje su izabrane da dubinom i mrakom priguše jauke stradalih i povećaju moć silnika, proviruju kosti, predmeti, žica koja je

trebala svezati istinu i odvesti ljude tom stravičnom 'podzemnom komunističkom žičarom' u nepovrat sjećanja.

Baš zbog toga, jer su dokumenti ostali nedostupni ili su uništeni ili zbog straha nisu zabilježeni događaji, mi se bavimo onim što je poniženje za slobodnu državu i suvremeno društvo. Ako se ozbiljno stane pred ta pitanja, gotovo je nevjerojatno da se u hrvatskoj javnosti još vode rasprave o tome treba li predati i otvoriti arhive zločinačke komunističke države; treba li tražiti dopuštenje od sljednika Komunističke partije; trebaju li totalitarni i zločinački vođa, kao i drugi partijski čelnici koji su dokidali najosnovnija ljudska prava, biti nazvani pravim imenima te tako povijesno vrjednovani. Kako je moguće da netko još ima hrabrosti i obraza o tome raspravljati pred hrvatskim vojnim invalidima iz Domovinskoga rata?

Još se traže izrazi koji bi najbolje istaknuli s čime se trebamo suočiti. Kada se Hrvatima kaže da se trebaju suočiti s prošlošću, uvijek im se nametala krivnja. I dok se 'suočavamo s prošlošću', znamo da je zapravo ključ i potreba suočiti se s istinom komunizma. Sve ostalo su samo izgovori koji ublažuju zločine toga režima. Na to se nadovezuje pitanje: Možemo li se suočiti, biti oči u oči s ljubavlju hrvatskih branitelja, a da ne spustimo pogled od srama?

8. Braćo i sestre, vaša ljubav svim srcem, dušom i umom ima snagu uvijek novih početaka i oduševljenja. Pohranite svoje zabilješke, svjedočanstvo istine, i to tako da bude dostupno na raznim stranama: u dokumentacijskim središtima, u arhivima, u objavljenim djelima... Ostavite zabilježena svjedočanstva ne kao oporuku jednoga vremena, nego kao kolijevku novih hrvatskih oduševljenja i rasta života.

Istina pronalazi svoje putove. U tome nam je izvrstan primjer blaženi Alojzije. I kada se cijeli državni i međudržavni aparat trudio da istina bude izigrana, ona je preživjela i pokazuje novu snagu.

Ništa što se voli svim srcem, dušom i umom ne može biti izbrisano. Pomozimo ljubavi da njena maštovitost i snaga bude na radost Crkve i naroda.

Amen.